

Nr 24

Av herr **Börjesson** i Falköping, om införande i svensk tryckfrihetslagstiftning av den s. k. genmälesrätten.

Tryckfriheten utgör en av grundförutsättningarna för demokratiens bestånd, bl. a. på det sättet att en fri och oberoende press måste sägas vara ett av de starkaste värnen gentemot de krafter som verkar i åsiktsförtryckande riktning. Liksom varje annan fri- eller rättighet kan dock även tryckfriheten missbrukas. Det går heller inte att förbise det faktum att så skett, d.v.s. att tidningspressen ibland utnyttjat sin ställning gentemot enskilda samhällsmedborgare, organisationer och företag på ett sätt, som måste sägas vara oförenligt med det ansvar som också är förbundet med bruket av varje fri- eller rättighet. Spridande av helt eller delvis oriktiga uppgifter kan vara ägnade att försvåra en oförvitlig medborgares eller organisations existens i samhället. En av anledningarna till att detta emellanåt sker kan vara att särskilt dagspressen arbetar under stark tidspress, varigenom noggrannheten i fråga om uppgiftskontrollen eftersättes. En annan bidragande omständighet kan vara att den enskilde saknar möjligheter att genom lika effektiva massmedia dementera eller beriktiga redan spridda uppgifter, d.v.s. att han inte förfogar över tillräckligt effektiva motmedel.

Lyckligtvis kan sådana övergrepp från pressens sida inte sägas vara ofta förekommande i vårt land, men det bör ändå framstå som en angelägenhet av största vikt att den enskilde medborgaren ges ett visst skydd eller i varje fall ett effektivt korrektionsinstitut mot otillbörliga angrepp via t. ex. det tryckta ordet eller andra massmedia.

I svensk tryckfrihetslagstiftning finns endast ett mycket begränsat skydd mot denna form av tryckfrihetsmissbruk, nämligen 1: 4, st. 2, i tryckfrihetsförordningen. Där föreskrives en särskild strafflindringsgrund på så sätt, att vid straffmätningen skall beaktas om rättelse införts efter ett begånget fel, t. ex. vid förmedlandet av vissa sakuppgifter. Däremot finns i utländsk rätt ett mera lagstadgat skydd i detta avseende, t. ex. den s. k. genmälesrätten, enligt vilken den enskilde ges rätt att i resp. organ beriktiga eller mera utförligt bemöta de uppgifter som felaktigt lämnats i tidning eller periodisk skrift. I vissa länder, som t. ex. Norge och Danmark, är denna genmälesrätt begränsad till enbart beriktigande av lämnade uppgifter.

Likaså har den svenska pressen och dess olika organisationer — bl. a. genom Publicistklubbens publiceringsregler och Pressens opinionsnämnd — på frivillig väg överenskommit om åtgärder som kan sägas gå längre än

vad man i tryckfrihetslagstiftningen hittills velat göra. Å andra sidan utgör dessa frivilliga överenskommelser inga garantier för att uppställda regler alltid efterföljes. Bara det faktum att Publicistklubben i sin årsbok publicerar utslagen från Pressens opinionsnämnd måste dock sägas innebära, att pressen själv accepterat genmälesrätten samt att brott mot densamma närmast torde vara att betrakta som ordningsföreseelser. En i lag föreskriven genmälesrätt även i vårt land skulle enligt min mening ge ett bättre skydd mot de organ som inte efterföljer pressens frivilliga överenskommelser i detta avseende. Den skulle förmodligen även bättre än utslagen från Pressens opinionsnämnd bidra till att man inom pressen före publiceringen mera noggrant kontrollerade de uppgifter som kan tänkas vara till skada för viss person eller organisation. Dessutom måste den omständliga vägen via anmälan till Pressens opinionsnämnd sägas vara ett för den enskilde medborgaren mindre effektivt och mindre tillgängligt korrektionsinstitut än en direkt genmälesrätt i det organ som kan ha felat.

Med stöd av vad ovan anförts hemställes,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära en skyndsam utredning beträffande den s. k. genmälesrättens införande i svensk tryckfrihetslagstiftning.

Stockholm den 17 januari 1962

Bengt Börjesson
i Falköping